

ABSTRACT

The habilitation thesis entitled '**From Pietism to Evangelicalism: Evangelical Christianity in a National, European and Global Context: Contributions to Historical Research on Often-Neglected Stream of Protestantism**' has been elaborated as part of the requirement for the process of habilitation in the field of theology and is done in conformity to the Romanian law of higher education and the subsequent academic regulations. As such, it presents (1) the academic, scientific and professional achievements of the author following his doctoral research as they show the evolution and main directions of developments in his own research in the European and international context in the author's domain of specialization; (2) plans for development of the author's professional, scientific and academic career, i.e. his main directions of research and teaching; and (3) the main bibliographical references associated with the present thesis as well as a list of abbreviations used.

In my doctoral thesis, *Die Evangelikale Bewegung in Österreich: Grundzüge ihrer historischen und theologischen Entwicklung von 1945 bis 1998* (The Austrian Evangelical Movement: Main Features of Its Historical and Theological Development from 1945 to 1998), I have argued for evangelicalism to be understood as an historical continuation and further development of European pietism and revivalism of the 19th century. I have further shown how the term 'evangelical' was introduced into the German language and that we can speak of an evangelical movement in Austria only following the Second World War. I have briefly expounded on the historical roots of the Austrian evangelical movement in pietistic and free-church circles prior to 1945; the actual birth and growth of the evangelical movement in Austria started only with the discovery of Roman Catholic Austria as a mission field by evangelical Protestant missionaries from other European countries as well as from North America after 1945. The growth of the evangelical movement was further characterized by an internationalization of the Austrian evangelical movement (1961–1981), followed by a period of a growing confessionalisation and institutionalisation (1981–1998).

Since my doctoral work, I have continued to explore different aspects of the Austrian evangelical movement, paying special attention to specific elements of its history. In addition, I have widened my research by considering North American developments and their impact on European evangelicalism. Besides this, I have also paid further attention to the history of Protestant and evangelical world missions, again on the one hand with a specific focus on

Austria while also noting North American contributions to 20th-century evangelical mission work in Europe. As a scholar of church history, I have engaged mainly with contributions to the church history of the 19th and 20th century, and most of my research has dealt with primary sources and aspects which had not previously been researched by others. The various avenues of inquiry and research converge towards discovering a larger historical foundation framework for the history of evangelicalism in a national, European, and global context.

This habilitation thesis brings together all these various facets of research on evangelicalism and presents them as a coherent contribution to the history of pietism and evangelicalism. It starts at the national level and moves on to the European context, while encompassing a global perspective as well. The first chapter of part one, '*Pietism and Evangelicalism in Austria – A Historical and Theological Perspective*', starts by establishing the foundation for understanding the roots and background of evangelicalism, with special attention to the Austrian context. The chapter shows the development of the evangelical movement in Austria in its historical context up to the present time. In a second subchapter I present my research on two key pioneers of the early Austrian evangelical movement and how due to conflict, theological differences, and church politics all the initiatives of these two men ultimately failed. In a third subchapter I look at the main pietist groupings in Austria and the different ecclesiological developments each one followed. In the fourth subchapter I address a conflict between the Protestant Church in Austria (Evangelische Kirche in Österreich—the Lutheran and the Reformed Church in Austria) and different evangelical free churches around the usage of the term *evangelisch* (evangelical or protestant) and how this conflict has contributed to a growing 'confessionalisation' of evangelicalism in Austria during the 1990s and early 2000s. In the fifth subchapter, I present my research on broader confessional studies in Austria; however, I once again pay special attention to the evangelical denominations present in the country. In the final subchapter I look at the relevance of the Protestant reformation (Lutheran and Reformed) for the theology of Austrian free churches. All these chapters show clearly that the evangelical movement in Austria has grown out of its pietist roots to become a lively and dynamic stream within today's Protestant Christianity, despite remaining relatively small in numbers.

The second chapter, '**Evangelicalism in a European Context: North American Encounters**', looks at the influence of North American groups in their interaction with evangelicalism in Europe. The first subchapter looks at the history of the term 'evangelical' in the German-speaking countries and the public reception of the term in those countries. In the second subchapter, I look at the motives of North American missionaries to Austria, their

perspectives on Austria and how Austrians perceived them, while also addressing how these missionaries have shaped the Austrian understanding of evangelicalism. The next subchapter looks at the role of the National Association of Evangelicals in the formation of the World Evangelical Fellowship in the early 1950s, and at the severe opposition the World Evangelical Fellowship faced from a number of national evangelical alliances in Europe. The final subchapter describes Operation Mobilisation, an interdenominational mission agency founded in the United States during the late 1950s, as a North American evangelical expression of the 1950s–1960s student revolution and how it was shaped further by European influences.

The third chapter, *'Protestant World Missions Engagements: Austria and Beyond'*, looks at different aspects in the history of Christian world mission, again paying special attention to Austrian Protestant and evangelical contributions to the world mission endeavour, while also once again taking North American aspects within Europe into consideration. The first subchapter presents the history of Austrian Protestant world missions. Starting with the Reformation period and continuing through the history of pietist groups through several centuries, it becomes apparent that the evangelical movement has energetically taken up the biblical call of Matthew 28 'to go into all the world' and share the Christian message of redemption and salvation. In a second subchapter, I look at the first evangelical Austrian mission agency, the Austrian Mission Fellowship, and its impact on mobilisation for world missions in Austria during the 1960s. In a third subchapter I present my findings on an early evangelical world mission congress after the Second World War, organised and run by the US-based Youth for Christ in Beatenberg, Switzerland in summer 1948, and its long-term impact on missions in Europe. One result among many of this congress was the establishment of a number of new mission agencies within evangelical ranks. The final subchapter looks at the beginnings of Operation Mobilisation in the German-speaking countries between 1960 and 1975 and its contribution to mobilisation for world missions, especially through the invention of short-term mission opportunities.

The second part of the thesis, **'Scientific, Professional and Academic Career—Plans for Development'**, points out three main directions for further research. I plan to write a textbook on the history of global missions, taking into account the fact that most published histories on Christian missions have been written from a predominantly Western perspective, often overlooking key historical developments in missions history undertaken by the non-Western church. I want to pay special attention to the mission work of these non-Western churches as well as addressing more recent world mission initiatives linked to the growth of

the Christian church in the Global South during the late 20th century. This textbook is geared to be less culturally bound than traditional textbooks on the history of Christian world missions.

I also plan further in-depth research on specific themes within the history of Austrian pietism and evangelicalism as well as Austrian confessional studies. One of the key figures of Austrian pietism during the 20th century is Max Monsky, whose life, ministry and theology I intend to research, and I plan to publish the findings of my research in an extended monograph. I also wish to research different aspects of the understanding of church leadership among Austrian evangelical free churches along with conducting further work in Austrian confessional studies. With regard to the latter topic, I plan to publish an updated version of my handbook of Austrian denominations not later than 2023, as well as contributing to an interdisciplinary project called 'Handbook of Religious Diversity' for which I have been invited to cover Protestant Christianity.

The third and final focus will be on themes and developments within European evangelicalism during the 20th century and the interaction with the network of evangelicals in Europe. I hope to publish a handbook of European evangelicalism, thereby contributing to a more profound understanding of this religious group.

REZUMAT

Teza de abilitare intitulată „**De la pietism la evangelism - creștinismul evanghelic în contextul național, european și global: contribuții la cercetarea istorică a unui flux de protestantism deseori neglijat**” a fost elaborată ca parte a cerinței procesului de abilitare în domeniul teologiei și este realizată în conformitate cu legea învățământului superior și cu reglementările academice ulterioare din România. Ca atare, prezintă: 1) realizările academice, științifice și profesionale ale autorului în urma cercetărilor sale doctorale, prezentând evoluția și principalele direcții ale dezvoltării cercetării sale în contextul european și internațional al cercetării în domeniul de specializare al autorului; 2) planuri de dezvoltare a carierei profesionale, științifice și academice a autorului, de exemplu principalele sale direcții de cercetare și predare; 3) principalele referințe bibliografice asociate prezentei teze.

În teza mea de doctorat „Die Evangelikale Bewegung in Österreich: Grundzüge ihrer historischen und theologischen Entwicklung von 1945 bis 1998” [Mișcarea evanghelică austriacă: principalele caracteristici ale dezvoltării sale istorice și teologice din 1945 până în 1998], am susținut că evangelismul trebuie înțeles ca o continuare istorică și dezvoltare ulterioară a pietismului și renașterea din secolul al XIX-lea. Am arătat în continuare modul în care termenul „evanghelic” a fost introdus în limba germană și că nu putem vorbi decât despre o mișcare evanghelică în Austria după cel de-Al Doilea Război Mondial. Am expus pe scurt rădăcinile istorice ale mișcării evanghelice austriece în mediile bisericești pietiste și nondenominaționale înainte de 1945, în timp ce nașterea și creșterea efectivă a mișcării evanghelice din Austria a început doar cu descoperirea Austriei Romano-Catolice ca domeniu de misiune de către evanghelicii misionari protestanți din alte țările europene și din America de Nord după 1945. Creșterea mișcării evanghelice s-a caracterizat printr-o deschidere internațională a mișcării evanghelice austriece (1961-1981), urmată de o perioadă de creștere al confesiunilor și instituționalizării acestora (1981-1989). În urma activității mele de doctorat, am continuat să explorez diferite aspecte ale mișcării evanghelice austriece, acordând o atenție specială elementelor specifice din istoria sa. În plus, mi-am extins cercetările, acordând o atenție specială dezvoltărilor evangelismului din America de Nord și influențelor acestuia asupra celui european. Pe lângă aceasta, am acordat și o atenție sporită istoriei misiunilor mondiale protestante și evanghelice, din nou, pe de o parte, cu o atenție specială asupra Austriei, iar pe de altă parte, acordând o atenție specială contribuțiilor din America de Nord la misiunea evanghelică din secolul XX în Europa. În calitate de academic

al istoriei bisericii, m-am implicat în principal cu contribuții la istoria bisericii din secolele XIX și XX, iar cea mai mare parte a cercetărilor mele s-a bazat pe surse primare și aspecte care până acum nu au fost cercetate de alții. Diferitele căi de cercetare și cercetare converg spre descoperirea unui cadru istoric mai mare pentru istoria evanghelizării într-un context național, european și global.

Această teză de abilitare reunește toate aceste fațete ale cercetării evanghelismului și le prezintă ca o contribuție istorică coerentă la istoria pietismului și evanghelismului, începând tot la nivel național, trecând la un context european, dar cuprinzând evident o perspectivă globală. Primul capitol al primei părți, *„Pietism și evanghelism în Austria - o perspectivă istorică și teologică”*, începe prin a stabili fundamentul pentru înțelegerea rădăcinilor și a fundalului evanghelismului, oferind o atenție specială contextului austriac. Capitolul arată dezvoltarea mișcării evanghelice în Austria în contextul său istoric până în zilele noastre. Într-un al doilea subcapitol, voi prezenta cercetările mele despre doi pionieri importanți ai mișcării evanghelice timpurii austriece și despre modul în care prin conflict, diferențe teologice și politici bisericești toate inițiativele acestor doi oameni au eșuat în cele din urmă. În cel de-al treilea subcapitol, voi analiza principalele grupări pietiste din Austria și diferitele dezvoltări eclesiologice pe care le-a luat fiecare. Într-un al treilea subcapitol, abordez un conflict între Biserica protestantă din Austria („Evangelische Kirche din Österreich” - Biserica Luterană și Reformată din Austria) și diferite biserici libere evanghelice în jurul utilizării termenului „evangelisch” (evanghelic sau protestant) și modul în care acest conflict a contribuit la o „confesionalizare” din ce în ce mai mare a evanghelizării în Austria în anii 1990 și la începutul anilor 2000. În cel de-al cincilea subcapitol vă prezint cercetările asupra unor studii confesionale mai largi în Austria, cu toate acestea, voi acorda o atenție specială denumirilor evanghelice. În subcapitolul final voi analiza relevanța reformării protestante (luterane și reformate) asupra teologiei Bisericilor Libere din Austria.

Toate aceste capitole arată clar că mișcarea evanghelică din Austria s-au depărtat de rădăcinile sale pietiste pentru a fi un flux viu și dinamic în creștinismul protestant de astăzi, în ciuda faptului că a rămas relativ redusă în număr.

Al doilea capitol, **„Evanghelismul într-un context european – influența Americii de Nord”**, re legătură cu influența și interacțiunea grupurilor nord-americane asupra și cu evanghelismul în Europa. Primul subcapitol analizează istoria termenului de evanghelic în țările de limbă germană și, în același timp, va acorda și o atenție specială primirii publice a termenului de evanghelic. În cel de-al doilea subcapitol, acord atenție modelelor oferite misionarilor din America de Nord în Austria, perspectivele lor în Austria și modul în care

austriei i-au perceput și modul în care acești misionari au modelat înțelegerea austriacă a evangheliismului. Un alt subcapitol analizează rolul Alianței Evanghelice Naționale în formarea Alianța Evanghelică Mondială la începutul anilor '50 și opoziția severă întâmpinată cu care se confruntă o serie din alianțe evanghelice naționale în Europa. Ultimul subcapitol face o analiză asupra Operation Mobilization, o agenție de misiune interdenominativă fondată în Statele Unite la sfârșitul anilor 1950, și în ce măsură a fost acest grup o expresie evanghelică din America de Nord a revoluției studențești din anii 1950-1960 și modul în care a fost modelată în anii următori de influențele europene.

Al treilea capitol, „Angajamentele Misiunilor Internaționale Protestante - Austria și nu numai”, analizează diferite aspecte din istoria misiunii lumii creștine, acordând din nou o atenție specială contribuției austrieșilor protestanți și evanghelici asupra misiunii mondiale, luând din nou în considerare aspectele Nord Americane în Europa. Primul subcapitol prezintă istoria misiunilor protestante din Austria. Începând cu perioada de reformare și continuând în cadrul grupurilor pietistice de-a lungul mai multor secole, devine foarte evident că este din nou o mișcare evanghelică care a preluat chemarea biblică a lui Matei 28 „de a merge în toată lumea” și de a împărtăși mesajul creștin de răscumpărare și mântuire. Într-un al doilea subcapitol, voi analiza prima agenție de misiune evanghelică austriacă, Asociația de Misiune Evanghelică și impactul acesteia asupra mobilizării pentru misiuni mondiale în Austria anilor '60. Într-un al treilea subcapitol, prezint concluziile mele despre un prim congres al misiunii evanghelice mondiale după cel de-al Doilea Război Mondial, organizat și condus de biroul american al Tineri pentru Hristos în Beatenberg, Elveția în vara anului 1948, și impactul său pe termen lung asupra misiunilor din Europa. Unul din rezultatele acestui congres a fost înființarea unui număr de noi agenții de misiune în rândurile evanghelice. Subcapitolul final analizează începuturile Operation Mobilization în țările vorbitoare de limbă germană între 1960 și 1975 și contribuția acesteia la mobilizarea pentru misiuni mondială, în special prin apariția campaniilor de misiune pe termen scurt.

A doua parte a tezei, „**Cariera științifică, profesională și academică - Planuri de dezvoltare**”, arată din nou cele trei direcții principale pentru cercetare suplimentară: intenționez să fac cercetări suplimentare, care să conducă la redactarea unui nou manual despre istoria misiunilor globale. ținând cont că majoritatea istoriilor publicate despre misiunile creștine au fost scrise dintr-o perspectivă preponderent occidentală, adesea trecând cu vederea evoluțiile importante ale istoriei misiunilor din biserica non-occidentală. Vreau să acord o atenție specială lucrărilor de misiune ale acestor biserici non-occidentale din istorie, precum și abordarea inițiativelor de misiune mai recente legate de creșterea bisericii creștine

din emisfera sudică (la sfârșitul secolului XX. Acest manual este conceput să nu fie la fel de cultural legat de manualele tradiționale despre istoria misiunilor creștine din lume.

De asemenea, intenționez să fac cercetări aprofundate pe teme specifice din istoria pietismului austriac, precum și studii asupra evanghelice și confesionale austriece. Una dintre figurile importante ale pietismului austriac din secolul XX este Max Monsky, a cărei viață, lucrare și teologie vreau să le cercetez și intenționez să public rezultatele cercetării mele într-o monografie extinsă. De asemenea, intenționez să cercetez diferite aspecte ale înțelegerii conducerii bisericii în rândul bisericilor libere evanghelice austriece și să acord o atenție suplimentară studiilor confesionale austriece. În ceea ce privește acestea din urmă, doresc să public o versiune actualizată a manualului meu al denumirilor austriece până în 2023, precum și să contribuie la un proiect interdisciplinar numit „Manual al Diversității Religioase”, unde am fost invitat să predau despre creștinismul protestant.

Al treilea și ultimul, mă voi concentra pe teme și evoluții în cadrul evanghelizismului european din secolul XX și interacțiunea diferitelor grupuri evanghelice din Europa, vizând publicarea unui manual de evanghelizare europeană și prin aceasta contribuind la o înțelegere mai profundă a evanghelizismului european.